

Bruxelles, 30.5.2017.
COM(2017) 247 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o obnovljenom programu EU-a za visoko obrazovanje

{SWD(2017) 164 final}

1. NOVI ZAMAH ZA VISOKO OBRAZOVANJE U EU-u

Novi program EU-a za visoko obrazovanje...

Uspjeh europskog projekta ovisi o sposobnosti EU-a da izgradi bolju budućnost za svoje građane. To je glavna poruka Komisijine Bijele knjige o budućnosti Europe¹. Ta je poruka i u središtu inicijative „Ulaganje u mlade u Europi”² i Novog programa vještina za Europu³. Iz njih je postalo jasno da su djelotvorni sustavi obrazovanja i osposobljavanja temelj poštenih, otvorenih i demokratskih društava te održivog rasta i zapošljavanja. U „stupu socijalnih prava”⁴ EU-a i nedavnom dokumentu za razmatranje o svladavanju globalizacije⁵ utvrđuje se da su obrazovanje i vještine prioritet europske suradnje.

Visoko obrazovanje ima jedinstvenu ulogu. Potražnja za visokokvalificiranim i društveno angažiranim osobama raste i mijenja se. Predviđa se da će se do 2025. za polovinu svih radnih mjesta tražiti visokoobrazovani kadar, a nedostatak naprednih vještina već se osjeća. Zbog digitalne tehnologije radna mjesta postaju sve fleksibilnija i složenija. Sposobnost ljudi da budu poduzetni, da upravljaju složenim informacijama, da samostalno i kreativno razmišljaju, da se pametno služe resursima (uključujući digitalne), da djelotvorno komuniciraju i budu otporni važnija je nego ikada prije. Europi treba i više vrsnih stručnjaka koji mogu razviti vrhunsku tehnologiju i rješenja o kojima ovisi naše buduće blagostanje. Usporedno s time za suzbijanje sve veće polarizacije našeg društva i nepovjerenja u demokratske institucije potrebno je da se svatko – uključujući osoblje u visokom obrazovanju i studente – aktivnije angažira u svojoj zajednici te promiče socijalno uključivanje i mobilnost.

Bez visokih učilišta i sustava visokog obrazovanja koji su djelotvorni u području obrazovanja, istraživanja i inovacija te su povezani sa svojim društvima, Europa ne može odgovoriti na te izazove. Reforma visokog obrazovanja odgovornost je država članica i dio je njihovih nastojanja da razviju obrazovanje i osposobljavanje na svjetskoj razini. EU može pomoći državama članicama u njihovim obrazovnim reformama. Obnovljenim programom za visoko obrazovanje⁶ nastoji se osigurati da inicijative EU-a za potporu modernizaciji visokog obrazovanja budu usmjerene na pitanja koja su važna, a ujedno pomoći u pripremi za sljedeće razdoblje financiranja.

... koji se temelji na već odrađenom poslu, ...

EU je dosad uspješno podupirao visoko obrazovanje kroz političku suradnju i programe financiranja. Europski semestar pokreće reforme pojedinačnim preporukama za zemlje u području obrazovanja. Kao dio strategije Europa 2020. i strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.) Vijeće se složilo da do 2020. 40 % mladih treba imati završeno tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje. Podupirući taj cilj, Program za

¹ [COM\(2017\) 2025 final.](#)

² [COM\(2016\) 940 final.](#)

³ [COM\(2016\) 381 final.](#)

⁴ [COM\(2017\) 250 final.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_hr

⁶ Kako je najavljeno u COM(2016) 941 final.

modernizaciju visokog obrazovanja⁷ od 2011. pruža strateške smjernice kako bi EU i države članice svojim aktivnostima:

- **prikupili dokaze o onome što funkcionira u visokom obrazovanju** (u obrazovanju, istraživanju, inovacijama i oblikovanju sustava) provođenjem studija, radom stručnih skupina te analizom i praćenjem referentnih vrijednosti i pokazatelja,
- **poduprli suradnju, uzajamno učenje i usmjereno savjetovanje o politikama** vlada i tijela odgovornih za visoko obrazovanje,
- **ojačali kapacitet i rezultate visokih učilišta** financiranjem inovativnih projekata suradnje ustanova i njihovih partnera (Erasmus+, Obzor 2020.) te, u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF), ulaganjem u infrastrukturu, opremu, vještine i inovativne projekte; Europska investicijska banka svojim je projektima također poduprla ulaganje u visoko obrazovanje, među ostalim i u okviru Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU),
- **poduprli međunarodnu mobilnost studenata, osoblja i istraživača** kao način na koji mogu razviti svoje iskustvo i vještine (Erasmus+ i aktivnosti „Marie Skłodowska-Curie”) i
- **ojačali suradnju** visokog obrazovanja, istraživanja i poduzeća.

... ali ga usmjerava na postojeće i nove prilike i izazove

Pozitivan učinak aktivnosti EU-a i njihovu međunarodnu dimenziju prepoznale su države članice, socijalni partneri i sektor visokog obrazovanja. EU je na dobrom putu da ostvari cilj od 40 %, ali, kao što je pokazalo javno savjetovanje iz 2016. o budućnosti potpore EU-a visokom obrazovanju⁸, sustavi visokog obrazovanja u Europi suočavaju se s mnogim izazovima⁹:

- **neusklađenost vještina koje Europa treba i onih koje ima:** u mnogim dijelovima EU-a vlada nestašica radne snage u određenim zanimanjima za koja je potrebna visoka stručna sprema¹⁰, i to i u pogledu kvalifikacija i kvalitete povezanih vještina. Istodobno previše studenata koji završe studij ima slabe osnovne vještine (pismenost, matematička pismenost, digitalne vještine) te im nedostaje niz transverzalnih vještina (rješavanje problema, komunikacija itd.) koje su im potrebne za otpornost u svijetu koji se mijenja,
- **postojane i sve veće socijalne podjele:** vjerojatnost da će osobe u nepovoljnom socioekonomskom položaju i migranti upisati i završiti visoko obrazovanje i dalje je mnogo manja; pripadnike akademske zajednice i osobe s diplomom prečesto se doživljava odsječenima od ostatka društva te i dalje prevladava rodna segregacija prema području studija,

⁷ [COM\(2011\) 567 final.](#)

⁸ Vidjeti [Prilog II. radnom dokumentu službi Komisije uz Novi program vještina za Europu.](#)

⁹ Vidjeti popratni SWD.

¹⁰ Vidjeti *Skill shortage and surplus occupations in Europe* (Nedostatak vještina i višak zanimanja u Europi), CEDEFOP, 2016. „Na razini EU-a... najtraženijih pet skupina su stručnjaci u području IKT-a; liječnici; stručnjaci u području prirodnih znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (engl. STEM); medicinske sestre i primalje; te učitelji i nastavnici.” Situacija se razlikuje ovisno o regiji.

- **inovacijski jaz:** visoka učilišta često ne doprinose inovacijama u širem gospodarstvu koliko bi trebala, posebice u svojim regijama. Uspješnost visokog obrazovanja u inovacijama uvelike se razlikuje među regijama EU-a,
- **različite komponente sustava visokog obrazovanja ne funkcioniraju uvijek najbolje kao cjelina:** mehanizmi financiranja, poticaja i nagrada u visokom obrazovanju nisu uvijek postavljeni tako da nagrade kvalitetno poučavanje i istraživanje, inovacije, socijalno uključivanje i angažiranost. Suradnja sa školama, ustanovama za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih često je ograničena.

2. PRIORITETNA PODRUČJA DJELOVANJA

Vrijeme je da potpora EU-a visokom obrazovanju krene u novom smjeru. Tako će se na četiri navedena izazova odgovoriti usmjeravanjem na četiri odgovarajuća prioritetna područja djelovanja koja će se poduprijeti aktivnostima na razini EU-a:

1. uklanjanje budućih neusklađenosti postojećih i traženih vještina te promicanje izvrsnosti u njihovu razvoju;
2. izgradnja uključivih i povezanih sustava visokog obrazovanja;
3. doprinos visokih učilišta inovacijama;
4. podupiranje djelotvornih i učinkovitih sustava visokog obrazovanja.

2.1. Uklanjanje neusklađenosti postojećih i traženih vještina te promicanje izvrsnosti u njihovu razvoju

Kako bi se ispunile **potrebe za naprednim vještinama** u Europi, potrebno je djelovanje. Kao prvo, potrebno je privući više ljudi u studijska područja koja pripremaju studente za poslove za koje nedostaje ili će uskoro nedostajati radne snage. U mnogim državama članicama EU-a neispunjena je potražnja za osobama s diplomom u području prirodnih znanosti, tehnologije, inženjerstva, (umjetnosti) i matematike (prema engl. STE(A)M), iz medicinske struke i s nastavnim zvanjem¹¹. Kao drugo, svi studenti u tercijarnom obrazovanju, neovisno o disciplini, trebaju steći napredne transversalne vještine i ključne kompetencije koje će im omogućiti uspjeh. Napredne digitalne kompetencije¹², matematička pismenost, samostalnost, kritičko razmišljanje i sposobnost rješavanja problema sve su važnije odlike.

Izbor studija u visokom obrazovanju ovisi o osobnoj motivaciji, dobru usmjeravanju i dostupnosti privlačnih mogućnosti za učenje i karijeru. Mogućnosti za razvoj karijere u konačnici ovise o poslodavcima i gospodarstvu općenito, no obrazovanje i osposobljavanje u tome imaju ključnu ulogu. Škole mogu motivirati učenike u svim predmetima, uključujući matematiku i prirodoslovje, te usmjeriti njihove odluke. Imaju ključnu ulogu i u rješavanju problema nedovoljne zastupljenosti žena, manjina i drugih nedovoljno zastupljenih skupina u

¹¹ Vidjeti COM(2017) 228 final.

¹² (DigComp): <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>

prirodoslovnim i tehničkim područjima u visokom obrazovanju, a onda i u srodnim zanimanjima. Kvalitetne informacije o tome što studenti rade kad diplomiraju, održavanje kontakta s bivšim studentima i predviđanja budućih potreba za vještinama važan su oslonac u radu savjetnicima za profesionalno usmjeravanje. Obveza je visokih učilišta osigurati ažuriranost sadržaja i relevantne studijske programe u područjima u kojima postoji manjak vještina te razvijati metode učenja i poučavanja koje studentima omogućuju da prošire i prodube vještine koje su im potrebne.

Dobro osmišljeni studijski programi i kurikulumi, usmjereni na potrebe studenata za učenjem, ključni su za djelotvoran razvoj vještina. Većim izborom studijskih programa, uključujući dvogodišnje¹³ studije i mogućnosti za trajno stručno usavršavanje, visoka učilišta bolje ispunjavaju potrebe ljudi. Tehnologija nudi nove načine da se organizira učenje i poučavanje¹⁴, među ostalim putem otvorenog, internetskog i kombiniranog učenja¹⁵, kako bi se povećale fleksibilnost i interakcija nastavnika i studenata. Otvoreni obrazovni resursi (OER) i analitika učenja¹⁶ imaju potencijala poboljšati učenje, ali se i dalje premalo primjenjuju. Iako se mnogo nastave u visokom obrazovanju održava u ustanovama koje provode istraživanja, istraživanje nije dovoljno iskorišteno u nastavi, a studenti preddiplomskih studija često nisu uključeni u njega. Time su studentima ograničene mogućnosti da istražuju suvremena pitanja i razvijaju istraživačke vještine. Digitalna otvorena znanost¹⁷ otvara nove mogućnosti da se to promijeni.

Visoko obrazovanje trebao bi studentima omogućiti i da steknu vještine i iskustva sudjelovanjem u **aktivnostima koje se temelje na stvarnim problemima**, sadržavati i učenje kroz rad te, gdje je to moguće, ponuditi međunarodnu mobilnost. **Suradnja s poslodavcima** može visokim učilištima omogućiti da povećaju relevantnost svojih kurikuluma i djelotvorno ih provode, a studentima povećati mogućnosti pristupa kvalitetnom učenju kroz rad.

Oblikovati, sastaviti i izvoditi kvalitetne studijske programe nije lako. Najvažnije je imati **dobre nastavnike**. Previše je nastavnika u visokom obrazovanju slabo pedagoški osposobljeno, a sustavno ulaganje u njihovo trajno stručno usavršavanje i dalje je iznimka. Nacionalne i institucijske strategije za poboljšanje mogućnosti za napredovanje i nagrada za dobre nastavnike sve su uobičajenije, ali su još daleko od standarda.

Komisija će učiniti sljedeće:

1. pokrenuti **europsku inicijativu za praćenje osoba s diplomom** kako bi se na nacionalnoj razini i razini EU-a steklo više saznanja o tome kako napreduju u karijeri ili daljnjem obrazovanju. Time će se poduprijeti napredak u profesionalnom usmjeravanju, oblikovanju studijskih programa, institucijskim strategijama i donošenju politika. Preporuka Vijeća¹⁸

¹³ Kratki studijski programi (5. razina europskoga kvalifikacijskog okvira).

¹⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/open-education>

¹⁵ Obično kombinacija učenja putem interneta i učenja u učionici.

¹⁶ Podaci o studentima i njihovu okruženju koji se upotrebljavaju za utvrđivanje njihovih potreba za učenjem.

¹⁷ Otvorena znanost je pokret za opću dostupnost znanstvenih istraživanja i podataka.

¹⁸ Obuhvaćat će osobe koje su završile visoko obrazovanje ili strukovno obrazovanje i osposobljavanje te one koje su napustile obrazovanje bez kvalifikacije.

predložena u okviru ovog paketa bit će potkrijepljena anketom o osobama s diplomom na razini EU-a i suradnjom u cilju poboljšanja nacionalnih mehanizama za praćenje osoba s diplomom.

2. pokrenuti proširenu **Koaliciju EU STE(A)M**¹⁹, koja povezuje različite sektore obrazovanja s poslodavcima u privatnom i javnom sektoru radi popularizacije odgovarajućih studijskih smjerova STE(A)M te modernizacije kurikuluma u području STE(A)M i drugim područjima, među ostalim kroz više multidisciplinarnih programa te suradnju relevantnih fakulteta i visokih učilišta;
3. poticati integraciju stručne prakse u programe visokog obrazovanja dodjelom ECTS bodova, dodatno ojačati **Poslovne konzorcije Erasmusa+** kako bi se povećala dostupnost i kvaliteta stručne prakse te podupirati **studentsku stručnu praksu** u okviru programa Erasmus+ s **posebnim naglaskom na digitalnim vještinama**²⁰;
4. razviti i uvesti **model digitalne spremnosti** kako bi se visokim učilištima, njihovu osoblju i studentima pomoglo da provedu strategije digitalnog učenja i iskoriste potencijal najsuvremenije tehnologije, uključujući analitiku učenja. To će biti popraćeno **smjernicama za inicijative otvorenog obrazovanja**;
5. pojačati **stratešku potporu za nastavnike u visokom obrazovanju, doktorande i osobe koje završe poslijedoktorski studij u okviru programa Erasmus+** kako bi im se pomoglo u razvoju pedagoških vještina i vještina za oblikovanje kurikuluma uz pomoć ciljanih mogućnosti za mobilnost osoblja za pedagošku izobrazbu i pojačane suradnje centara za osposobljavanje nastavnika u cijelom EU-u.

2.2. Izgradnja uključivih i povezanih sustava visokog obrazovanja

Visoko obrazovanje mora odigrati svoju ulogu u suočavanju Europe sa **socijalnim i demokratskim izazovima**. To znači osigurati da visoko obrazovanje bude uključivo, otvoreno nadarenim ljudima iz svih sredina²¹ te da visoka učilišta ne budu izolirana, nego da budu obrazovne zajednice koje su dobro povezane sa svojim zajednicama i usmjerene na njihovu dobrobit. Pripadnici akademske zajednice i studenti imaju ključnu ulogu u obrani empirijskih činjenica i dokaza te u djelotvornom i širokom priopćavanju rezultata istraživanja.

Profil populacije studenata koji upisuju i završavaju visoko obrazovanje trebao bi odražavati šire društvo. Za to je potrebna intervencija vlade, škola i visokog obrazovanja. Vjerojatnije je da socijalne skupine koje su najmanje zastupljene u visokom obrazovanju neće imati osnovne vještine (pismenost, matematičku pismenost i digitalnu kompetenciju), iskustvo samostalnog učenja ni jasnu predodžbu o tome što visoko obrazovanje obuhvaća. Potrebna je sustavna **suradnja visokih učilišta, škola i ustanova strukovnog obrazovanja i osposobljavanja** za

¹⁹ Na temelju dosadašnjih projekata EU-a, uključujući Koaliciju EU STEM. Evolucija od STEM-a do STEAM-a odražava sve veću važnost interdisciplinarnih pristupa u visokom obrazovanju. Interakcija STEM-a s umjetnošću i dizajnom uvelike potiče inovacije i kreativnost.

²⁰ Vidjeti COM(2017) 228. Primjer je pilot-projekt „Digitalna prilika” financiran u okviru programa Obzor 2020.

²¹ U skladu s četvrtim UN-ovim ciljem održivog razvoja, koji se odnosi na osiguravanje uključivog i kvalitetnog obrazovanja za sve.

pripremu i usmjeravanje studenata na temelju njihovih talenata, a ne njihova društvenog statusa, te za pružanje fleksibilnih mogućnosti prelaženja između različitih vrsta obrazovanja i osposobljavanja. Pritom je ključno odgovarajuće profesionalno usmjeravanje i mentorstvo.

Za veću uključivost sustava visokog obrazovanja potrebni su i **pravi uvjeti za uspjeh studenata iz različitih sredina**. To nadilazi pitanje financijske potpore za skupine u nepovoljnom položaju, iako je ono bitno za sve koji potječu iz skupina s niskim primanjima. Radi promicanja uspješnog završavanja studija visoka učilišta trebala bi sveobuhvatno razmotriti način na koji se organiziraju nastava i ocjenjivanje, uvesti mjere za mentoriranje studenata te pružati akademsku i neakademsku potporu²². Kampusi visokih učilišta trebali bi biti sigurna mjesta za sve studente, bez rodno uvjetovanog nasilja i diskriminacije. Rano otkrivanje problema ključno je da bi se utvrdilo kakav je oblik potpore studentima potreban. Fleksibilne mogućnosti studiranja (parcijalno ili putem interneta) i šire priznavanje prethodnog učenja također su potrebni kako bi visoko obrazovanje postalo pristupačnije, pogotovo odraslima. Jedan od načina da se ti ciljevi postignu strategije su za pomoć studentima u nepovoljnom položaju da pristupe visokom obrazovanju te ga uspješno završe.

Rušenje **prepreka između visokog obrazovanja i ostatka društva** može studentima pomoći da razviju **socijalne i građanske kompetencije**²³. Neke se ustanove profiliraju kao „**građanska sveučilišta**” integriranjem lokalnih, regionalnih i društvenih pitanja u kurikulum, uključivanjem lokalne zajednice u nastavu i istraživačke projekte, programima za obrazovanje odraslih te komuniciranjem i povezivanjem s lokalnim zajednicama. Dobro organiziran dobrovoljni i društveni rad može biti osobito djelotvoran način za pomoć studentima u razvoju šireg praktičnog iskustva i vještina. Visoka učilišta trebala bi biti uključena u razvoj svojih gradova i regija, bilo doprinosom strategijama razvoja, suradnjom s poduzećima, javnim sektorom i volonterima ili podupiranjem javnog dijaloga o društvenim pitanjima. Trebalo bi poticati i nagrađivati nastojanja da na lokalnim jezicima prošire svoj utjecaj izvan akademske zajednice, među ostalim kao dio napredovanja u karijeri.

Komisija će učiniti sljedeće:

6. usmjeriti potporu u okviru programa Erasmus+ na pomoć visokim učilištima pri razvoju i provedbi **integriranih institucijskih strategija za uključivanje, rodnu ravnopravnost i studijski uspjeh** od upisa do diplome, među ostalim u suradnji sa školama i ustanovama strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;
7. **promicati razvoj i ispitivanje fleksibilnog i modularnog** oblikovanja studijskih programa radi potpore pristupu visokom obrazovanju putem posebnih prioriteta za strateška partnerstva programa Erasmus+;
8. podupirati visoka učilišta koja studentima žele **dodijeliti ECTS bodove za dobrovoljne aktivnosti i društveni rad** na temelju postojećih pozitivnih primjera;
9. poduprijeti **priznavanje kvalifikacija izbjeglica** kako bi im se olakšao pristup visokom obrazovanju. Aktivnosti će se temeljiti na tekućem projektu Erasmus+, kojim se pružaju

²² Uključujući osposobljavanje nastavnika u postupanju s raznolikosti u razredima.

²³ Kako je utvrđeno u europskom okviru ključnih kompetencija.

praktične smjernice i koji uključuje međusobno savjetovanje centara NARIC²⁴ i dionika te module za e-učenje, a dopunjavat će alat za profiliranje vještina državljana trećih zemalja.

2.3. Osiguravanje doprinosa visokih učilišta inovacijama

Mnoga visoka učilišta rade na **novim rješenjima gospodarskih, socijalnih i ekoloških problema**. Nije jednostavno osigurati da ta nastojanja budu dobro usmjerena te da pomognu u svladavanju i neposrednih i dugoročnih izazova. Inovacije su najvažniji pokretač gospodarskog rasta. Istraživački instituti, sveučilišta s većim istraživačkim kapacitetom i sveučilišta primijenjenih znanosti doprinose inovacijama na različite, međusobno povezane načine – unutar mnogih geografskih granica i preko njih. Kako bi se ojačao doprinos visokog obrazovanja inovacijama, potrebno je djelovati putem svih aktivnosti visokih učilišta – obrazovanja, istraživanja i suradnje s ostatkom svijeta. Ustanove trebaju razvijati otvorenu kulturu inovacija i poduzetništva.

Nove ideje i otkrića proizlaze iz ljudske znatiželje, kreativnosti i inicijative. Svi oblici učenja u okviru visokog obrazovanja trebali bi biti usmjereni na razvoj sposobnosti studenata da razumiju nove koncepte, kritički i kreativno razmišljaju te budu poduzetni u razvoju i primjeni novih ideja. Tu su vrlo važni **kvalitetni poslijediplomski i doktorski studiji**. Tako se obrazuju istraživači, programski inženjeri i inovatori, a oni pokreću znanstvena otkrića i promiču prihvaćanje novih ideja. U usporedbi sa SAD-om i Japanom premalo doktora znanosti u EU-u nastavlja karijeru izvan akademske zajednice. Visoka učilišta to trebaju promicati boljim usmjeravanjem doktorskih programa na primjenu znanja i interakciju s budućim poslodavcima.

Visoka učilišta moraju imati širu ulogu i u lokalnom i regionalnom razvoju. Ulaganje EU-a u regionalni razvoj putem inovacija počiva na načelu **pametne specijalizacije** – usmjeravanja regionalnog ulaganja i rada na inovacijama u sektore s velikim potencijalom za rast. Visoka učilišta mogu dodatno olakšati veze među pripadnicima akademske zajednice, poduzetnicima i tijelima javne vlasti kako bi uskladila obrazovnu ponudu s potrebama utvrđenima u strategijama pametne specijalizacije, iskoristila prilike za inovacije u prioritetnim sektorima te pomogla lokalnim poduzećima i drugim organizacijama da shvate i prihvate nove načine razmišljanja. Ostvarenje tih ciljeva trebalo bi biti dijelom šire kulturne promjene, pri čemu visoka učilišta postaju „**poduzetni dionici**”. Alat HEInnovate²⁵ uz potporu EU-a pomaže u tome da inovacije i poduzetništvo postanu ključni dio sveobuhvatne institucijske strategije. Pečat izvrsnosti još je jedna prilika za ulaganje u istraživanje i inovacije²⁶.

Buduće inovacije ovise o današnjim istraživanjima i kreativnom talentu za iskorištavanje njihovih rezultata. Vlade i sustavi visokog obrazovanja moraju inteligentno ulagati kako bi razvili područja koja se već ističu revolucionarnim istraživanjima. Postizanje izvrsnosti u istraživanju povezano je s međunarodnom suradnjom i mobilnosti, što je glavna misija

²⁴ Nacionalni informacijski centri za akademsko priznavanje.

²⁵ <https://heinnovate.eu>

²⁶ Pečat izvrsnosti Komisijina je oznaka kvalitete koja se dodjeljuje prijedlozima izvrsnih projekata u području istraživanja i inovacija koji su podneseni i pozitivno ocijenjeni u okviru Obzora 2020., ali nisu financirani zbog ograničenih sredstava (https://ec.europa.eu/research/soe/index.cfm?pg=opportunities_msca).

programa Obzor 2020. Međutim, EU može učiniti više za **jačanje znanstvenih centara izvrsnosti** u više dijelova Europe i za poticanje prenošenja znanstvenog napretka u utržive inovacije.

Komisija će učiniti sljedeće:

10. proširiti model **regionalnog programa za inovacije** Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT) i oznaku EIT²⁷ na više sveučilišta i regija kako bi se ojačao razvoj **poduzetničkih i inovacijskih vještina** te bolje pripremilo doktorande i doktore za rad u inovativnim poduzećima;
11. podupirati daljnji razvoj i ispitivanje **metoda poučavanja za kreativnost i inovacije** u visokom obrazovanju oslanjajući se na zajednički rad OECD-a i Europske komisije²⁸ u školstvu;
12. dodatno razraditi **visoko obrazovanje za pametnu specijalizaciju**²⁹ radi savjetovanja tijela javne vlasti da uključi visoka učilišta i, gdje je to moguće, EIT-ove zajednice znanja i inovacija (ZZI), u oblikovanje i provedbu strategija pametne specijalizacije;
13. razviti mogućnosti u okviru **aktivnosti „Marie Skłodowska-Curie”** koje pomažu u premošćivanju jaza u pogledu istraživanja i inovacija među državama članicama i regijama te u zaustavljanju odljeva mozgova iz manje razvijenih regija;
14. pojačati potporu EU-a za **suradnju sveučilišta i poduzeća**, pri čemu će forum sveučilišta i poslovnog svijeta (*University Business Forum*), koji se održava svake dvije godine, biti glavno mjesto za razmjenu o visokim učilištima i regionalnom razvoju na razini EU-a te promicanje uspostave **regionalnih i nacionalnih foruma sveučilišta i poslovnog svijeta** diljem EU-a.

2.4. Podupiranje djelotvornih i učinkovitih sustava visokog obrazovanja

Sposobnost visokih učilišta i sustava visokog obrazovanja da Europi pruže ono što joj treba ovisi o učinkovitom raspoređivanju odgovarajućih ljudskih i financijskih resursa, poticaja i nagrada. U većini država članica EU-a vlade su i dalje glavni ulagači u visoko obrazovanje te, u svakom slučaju, imaju ključnu ulogu u **određivanju poticaja, ciljeva i standarda kvalitete** za sustav visokog obrazovanja u cjelini.

Budući da se od visokog obrazovanja očekuje više, vladama i visokim učilištima sve je teže utvrditi najbolji način za **usmjeravanje i ravnotežu ulaganja**. Jedno je od pitanja može li se i treba li u visoko obrazovanje uložiti više privatnog kapitala. Drugo je kako osmisliti sustave financiranja koji potiču visoko obrazovanje da pruži ono što je društvu potrebno te uskladiti ciljeve djelotvornosti, pravednosti i učinkovitosti. U mnogim se državama članicama ispituje financiranje na temelju uspješnosti i institucijskih sporazuma kojima se određuju ciljevi koje pojedina visoka učilišta trebaju ostvariti u zamjenu za javna sredstva. Iako su prvi rezultati

²⁷ <https://eit.europa.eu/activities/education/eit-label>

²⁸ Projekt CREASSESS.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess>

takvih aktivnosti obećavajući, problem je primjereno definirati opće pokazatelje za mjerenje napretka.

Uz strukturne mjere u cjelokupnom sustavu financiranja u nekim se zemljama uvode ciljani poticaji za poboljšanje određenih aspekata visokog obrazovanja. Radi povećanja **ugleda i nagrada povezanih s kvalitetnim poučavanjem** neke su zemlje uvele nove oblike nastavničkih stipendija i okvira za izvrsnost u poučavanju. Drugim inicijativama želi se ojačati veza između nastave i istraživanja boljom integracijom okvira za kvalitetu i sustava financiranja³⁰. Inicijative za financiranje koriste se i za povezivanje visokih učilišta s vanjskim partnerima, promicanje poučavanja koje se temelji na istraživanju, podupiranje interdisciplinarnog obrazovanja i istraživanja te uvođenje praktičnih inovacija u nastavu.

Budući da visoka učilišta djeluju u okviru koji su uspostavila javna tijela (financiranje, akreditacija, osiguranje kvalitete), velik utjecaj ima raspodjela resursa i stvaranje poticaja *unutar* ustanova. Dobro institucijsko vodstvo i djelotvorna **unutarnja suradnja i upravljanje resursima** to su važniji što je opseg zadaća ustanove širi te je veći naglasak na mjerenju i dokazivanju uspješnosti.

Komisija će učiniti sljedeće:

15. u suradnji s OECD-om **preispitati strukture financiranja, poticaja i nagrada za sustave visokog obrazovanja** i razraditi program **međusobnog savjetovanja država članica EU-a** o dobrom osmišljavanju poticaja i financiranja u visokom obrazovanju;
16. osigurati da se istraživače potiče na obavljanje nastavničkih zadaća i/ili da ih se za to osposobi u sklopu **aktivnosti „Marie Skłodowska-Curie”**.

3. USMJERAVANJE POTPORE EU-a ZA VISOKO OBRAZOVANJE

Kako bi se postigao napredak, aktivnosti i sredstva EU-a moraju se bolje koordinirati...

Navedeni prioriteti pokazuju koliko su povezane uloge visokog obrazovanja u obrazovanju, istraživanju, društvu i inovacijama: četiri elementa spirale znanja³¹. Kako bi sustav visokog obrazovanja bio djelotvoran, te poveznice treba prepoznati i ojačati u strategijama pojedinih visokih učilišta, u nacionalnoj i regionalnoj politici visokog obrazovanja te u svim aktivnostima EU-a.

... radi potpore donošenju politika i praksi na temelju dokaza...

Usporedivim mjerenjem uspješnosti politika, sustava i pojedinačnih ustanova visokog obrazovanja EU nastoji dati uvid u dobru praksu. To se može iskoristiti za poticanje rasprava unutar nacionalnih sustava i ustanova te kao osnova za pronalaženje boljih rješenja.

Kako bi konsolidirala i poboljšala prikupljanje dokaza o visokom obrazovanju, Komisija će:

³⁰ U nekim sustavima za financiranje istraživanja primjena istraživanja u nastavi jedan je od kriterija za odabir.

³¹ Vidjeti opis četverostruke spirale u priloženom radnom dokumentu službi.

17. pospješiti sinergije između alata EU-a za prikupljanje dokaza stvaranjem **centra znanja o visokom obrazovanju**. On će obuhvaćati Registar europskog visokog obrazovanja (ETER),³² U-Multirank³³ i predloženu pilot-fazu studije o praćenju osoba s diplomom, čime će se unaprijediti kvaliteta, usporedivost, prikupljanje podataka i pokazatelji te iskoristiti iskustvo stečeno dosadašnjom primjenom alata EU-a za prikupljanje podataka o visokom obrazovanju;
18. pojačati rad **mreže Eurydice** i Komisijinu **suradnju s OECD-om** i njegovim zemljama članicama u području visokog obrazovanja, istraživanja i inovacija kako bi se izbjegao dvostruki posao te iskoristile prednosti zajedničkog rada.

... da se osigura strateško ulaganje raspoloživih sredstava u visoko obrazovanje ...

Osim **financijskih sredstava iz programa Erasmus+** za potporu visokom obrazovanju u mnogim dijelovima EU-a, posebice u slabije razvijenim regijama³⁴, dodijeljena su znatna sredstva iz **europskih strukturnih i investicijskih fondova**. Projekt HESS³⁵ važna je sastavnica Komisijine aktualne strategije za pomoć visokim učilištima da što bolje iskoriste te resurse poboljšanjem svojeg utjecaja na regionalna gospodarstva i inovacijski kapacitet. I **Europskim fondom za strateška ulaganja (EFSU)** nastoje se privući privatna ulaganja u posebne aktivnosti visokog obrazovanja koje imaju dobre izgleda za financijski povrat, a odvratiti uobičajeni zajmodavci u privatnom sektoru.

... i promiče međunarodna suradnja, razmjena i mobilnost u svrhu povećanja kvalitete

Svojim aktivnostima Komisija nastoji osigurati da se primjeri dobre prakse i najnovija zbivanja u području obrazovanja, istraživanja i inovacija što više razmjenjuju i primjenjuju u Europi i šire. Taj **međunarodni protok ideja** potiče se **suradnjom** studenata, istraživača, osoblja, institucija i vlada, fizičkom **mobilnošću** pojedinaca i potporom za „internacionalizaciju kod kuće” na europskim visokim učilištima. Time se pak pomaže ustanovama da se više otvore prema svijetu i da se zaustavi odljev mozgova.

Programi EU-a za visoko obrazovanje i istraživanje sve se više usmjeravaju na međunarodnu suradnju te odražavaju raspon stručnog znanja potreban za suočavanje sa složenim globalnim izazovima. Komisija će nastaviti olakšavati mobilnost studenata i osoblja osiguravajući da države članice provode preinačenu direktivu o studentima i istraživačima³⁶ te promičući elektroničku razmjenu podataka između europskih visokih učilišta i mobilnih studenata i nastavnika. Kad je riječ o Ministarskoj konferenciji o Bolonjskom procesu 2018., Komisija će pozvati i države članice EU-a na raspravu o smjeru buduće suradnje u Europskom prostoru visokog obrazovanja.

³² https://ec.europa.eu/education/resources/european-tertiary-education-register_hr

³³ <http://www.umultirank.org/#!/home?trackType=home>

³⁴ Do 2020. za visoko obrazovanje i javne istraživačke infrastrukture dodijeljeno je gotovo 13 milijardi EUR iz strukturnih i investicijskih fondova.

³⁵ Visoko obrazovanje za pametnu specijalizaciju.

³⁶ Direktiva (EU) 2016/801.

Pripremajući se za **sljedeći višegodišnji proračun EU-a**, Komisija će s državama članicama istražiti budućnost zajedničkih ciljeva EU-a u području obrazovanja, istraživanja i inovacija te nastojati ojačati suradnju u tim područjima kao temelj za postizanje ciljeva iz ove Komunikacije.

Komisija će učiniti sljedeće:

19. pojednostavniti mobilnost studenata na temelju postojećih projekata u okviru programa Erasmus³⁷ za **elektroničku razmjenu podataka o studentima** i razmotriti izvedivost uvođenja **elektroničkih sustava za identifikaciju studenata** kako bi se omogućio prekogranični pristup studentskim službama i podacima;
20. pokrenuti raspravu s državama članicama i dionicima u okviru **preispitivanja programa Erasmus+ u sredini razdoblja**, o učinkovitoj potpori za studente, osoblje, ustanove i sustave visokog obrazovanja.

4. ZAKLJUČCI I SLJEDEĆI KORACI

Za provedbu ovog obnovljenog programa bit će potrebna suradnja dionika unutar i izvan visokog obrazovanja. Komisija će započeti dijalog o provedbi tih mjera te će nastaviti surađivati s dionicima, zajedno s državama članicama, Europskim parlamentom, Odborom regija, Gospodarskim i socijalnim odborom i Grupom Europske investicijske banke u daljnjoj provedbi programa te osigurati usklađivanje s prioritetima postojećih i budućih programa financiranja EU-a.

Ovaj obnovljeni program za visoko obrazovanje sastavni je dio šire strategije Komisije za potporu mladima i jačanje europskog stupa socijalnih prava. Dopunjuje Komunikaciju o razvoju škola i izvrsnosti u poučavanju te Europske snage solidarnosti i utvrđuje ključnu ulogu visokog obrazovanja u postavljanju temelja za uspješno, uključivo i demokratsko društvo. To je krajnji cilj ovog programa koji Komisija, države članice i dionici moraju imati u vidu pri provedbi ovog programa.

³⁷

<https://www.erasmuswithoutpaper.eu/>, <http://europeanstudentcard.eu/>, <http://www.emrex.eu>